

ЕНЕРГИЯ ОТ ПОКРИВА

АНАЛИЗ НА ПРАВНАТА РАМКА ОТНОСНО ПРОЦЕДУРИТЕ,
СВЪРЗАНИ С ПРОЕКТИРАНЕТО И ЕКСПЛОАТАЦИЯТА НА
ФОТОВОЛТАИЧНИ ИНСТАЛАЦИИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР И ОТ
ДОМАКИНСТВОТА

РЕЗЮМЕ

Февруари 2016

Резюмето е изготвено от Обществен център за
околна среда и устойчиво развитие (ОЦОСУР) по
поръчка на „Грийнпийс“-България

GREENPEACE

Световната енергийна криза, наред с ускоряването на промените в климата през последните десетилетия, поставиха на дневен ред въпроса за добива на енергия от т.н. алтернативни или възобновяеми енергийни източници (**ВЕИ**). Сред тези източници на първо място се откроява потенциалът на инсталациите и съоръженията, които съхраняват и преобразуват енергията, получена от слънцето. Това е така, както поради сравнително постоянния приток на енергия и високия интензитет на този приток, така и благодарение на бързото развитие на технологиите за акумулирането и преобразуването на тази енергия.

Като комплексен отрасъл, в който се преплитат различни секторни политики, енергетиката фокусира редица обществени тенденции, които са характерни за пост-социалистическото общество.

На първо място това е толерирането на т.н. „голяма енергетика“, за сметка на далеч по-ефективните на местно ниво малки производители. Това в значителна степен се отнася именно до производителите на енергия от възобновяеми енергийни източници, които са далеч по-гъвкави и адаптирани за местните условия.

На второ място се толерира създаването на „естествени монополи“ на енергоразпределителните дружества, което значително затруднява малките производители на енергия от ВЕИ, както при планирането и експлоатацията на инсталациите и съоръженията, така и при техническите дейности свързани например с присъединяването и поддръжката.

На трето място е налице крайна централизация в регулаторния режим, което също е предпоставка за дискриминиране на малките производители на енергия от ВЕИ.

Липсата на диференциран подход на практика е увеличаване на административната тежест, доколкото при равни други условия относителният дял на административните и техническите разходи за малките производители е значително по-висок, в сравнение с този на големите производители.

Най-засегнати са производителите, които реализират дейността си като физически лица (домакинства) или публични институции/юридически лица с нестопанска цел, които искат да задоволят своите енергийни нужди.

Консервативните тенденции в сектора „Енергетика“ и затвореността на самия сектор създават реални предпоставки за формирането на корупционна среда и обвързването на дейностите в този сектор с интересите на един затворен кръг от крупни предприемачи. В същото време тези фактори са предпоставка за засилване на лобисткия натиск и стремежа за „вътрешно“ нормативно уреждане на проблемите в сектора, предимно чрез въвеждането на нормите в подзаконови нормативни актове.

Въпреки тези негативни тенденции, в контекста на изложените съображения в националните политики се изтъкват и развиват насоки за развитие на сектора, свързани с производството и потреблението на енергия от възобновяеми енергийни източници, които се регулират нормативно, както на законово, така и на подзаконово ниво.

Като цяло Република България е поела ангажимент за постигане на следните цели във връзка с енергията от възобновяеми източници, в които се включва и енергията, получена чрез фотоволтаични инсталации:

1 *Постигане до 2020 г. на задължителната национална цел на Република България за 16% общ дял на енергията от възобновяеми източници в брунтото крайно потребление на енергия, включително 10% задължителен дял на енергията от възобновяеми източници в транспорта;*

2 *Средните стойности за двегодишни периоди за дял на енергия от възобновяеми източници в брунтото крайно потребление на енергия, съгласно индикативната крива са, както следва:*

от 2011 до 2012 г. Включително	10,72%
от 2013 до 2014 г. Включително	11,38%
от 2015 до 2016 г. Включително	12,37%
от 2017 до 2018 г. Включително	13,69%

От особено значение за настоящия анализ е изискването при разработването на схеми за подпомагане да се посочват техническите изисквания, включително приложими стандарти, на които следва да отговарят съоръженията и системите за енергия от възобновяеми източници. Това се отнася и до въвеждане на схеми за подпомагане производството на енергия от възобновяеми източници за собствено потребление, като на национално ниво към настоящия момент все още не са предприети адекватни мерки за въвеждането и прилагането на подобни схеми.

Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г. за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници е основният юридически документ, задаващ правната рамка на европейско равнище за развитие на сектора с възобновяемите източници на енергия, в това число и производството на електрическа енергия чрез фотоволтаични инсталации.

Именно тази Директива следва да отговори на нарасналите потребности в рамките на Съюза от създаването на енергийни алтернативи, включително относно доминиращата употреба на изкопаемите горива. В съответствие с чл. 13 от Директивата следва да се усъвършенстват и по възможност да се облекчат предвидените административни режими, особено по отношение на малки инсталации.

Следва да се отбележи, че в тази насока в България, все още не са предприети достатъчно ефективни мерки за транспониране на това изискване.

Всичко казано до тук е подробно обобщено и разгледано в основния документ [„Анализ на правната рамка относно](#)

процедурите, свързани с проектирането и експлоатацията на фотоволтаични инсталации в публичния сектор и домакинствата“. Практическото изражение на въпросната правна рамка е изследвано и описано в приложеният документ „Дневник на изграждане и инсталиране на малка фотоволтаична централа (ФЕЦ) с мощност 1 кВт“.

Направените анализи ни дава основание да отправим следните изводи и препоръки за подобряване на процеса:

- Производството на електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), включително чрез фотоволтаични инсталации, има несъмнени перспективи за развитие с оглед на поетите от Република България международни ангажименти, както и ангажименти в рамките на европейската интеграция, като особено внимание следва да се обърне на оптимизирането на средата по отношение на производството от страна на малки производители за собствено потребление;
- В този смисъл са и предвижданията за облекчаване на административната тежест за малките инсталации съгласно чл.13 от Директива 2009/28/ЕО на ЕП и на Съвета от 23 април 2009 г. за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници, които все още не са напълно транспонирани относно производството на електрическа енергия чрез фотоволтаични инсталации в домакинствата, както и в публичния/нестопанския сектор, а така също и спрямо операторите на инсталациите за получаване на енергия от възобновяемите източници на енергия в цялост.

В тази насока могат да се направят следните основни изводи:

- Българското законодателство е формално хармонизирано с европейските изисквания, като са транспонирани основно изискванията на базовата Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г. за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници;
- В същото време законодателството ни е насочено по-скоро към **формалното постигане** на целите на производство на енергия от ВЕИ с оглед на отчитане на националните

цели, отколкото **към насърчаване на производството и действителното потребление на подобна енергия на локално ниво**, включително от самите потребители;

- Констатира се като цяло тенденция за **увеличаване на административната тежест и строгостта на контрола**, което е възпрепятстващ фактор за развитието на сектора. На практика експлоатирането на електрически централи с мощност до 5 МВт, включително за задоволяване на собствените нужди и продаване на излишъците към енергийните доставчици, водят до същите задължения и като при собствениците на големите централи, както по отношение на административната тежест,
- Предвидени са редица режими, които при малките производители трябва да отпадат или съществено да се редуцират. **Такива утежняващи процедури са например ежемесечно изготвяне на протоколи за изкупуване на неизползваните киловати електроенергия от обществения доставчик енергия**. Допълнително утежнение на процедурата е, че протоколите заедно с фактурите трябва да бъдат занесени физически лично в централата на енергоразпределителното дружество;
- Големият брой регулаторни режими, с които производството на електрическа енергия от ВЕИ следва да се съобрази **не насърчават привличането на инвестиции и прилагането на екологични и нови технологии за производство**;
- Ненужна и излишно тежка е процедурата по предоставяне на „Тримесечна годишна информация за производството на електрическа енергия възобновяеми източници“, подавани до Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР). Тази информация може да се подава веднъж годишно;
- Съществена пречка за малките производители е и **лицензирането на произведената енергия при натрупване на 1 МВт**. В този случай трябва да се подадат документи за да бъде призната преференциалната цена на изкупуване. Може да се предвиди това да става при достигане на 5 МВт;
- Участието в специалните балансиращи групи и участието на свободния енергиен пазар **не защитават в достатъчна степен малките производители**, като тяхната гъвкавост се блокира за сметка на големите производители.

В резултат от направения анализ и произтеклите изводи, препоръчваме предприемането на следните мерки с цел стимулиране навлизането на малките соларни инсталации в домакинствата, малките бизнеси и обществените сгради:

- Да се стимулира в национален аспект приносът на отделните граждани и неправителствени организации (НПО) и публични институции към постигането на целите, като съответните органи **да предложат относно малките инсталации за производство на енергия да бъде облекчен административният регулаторен режим, включително да се консолидират предвидените регулаторни, разрешителни и лицензионни режими, и да се заменят с уведомителен режим;**
- Да се обособят две категории системи – до 5 кВт и до 30 кВт, като инсталираната мощност да е равна или по-малка от договорената с енергоразпределителното дружество присъединителна мощност;
- Да се предвиди в нормативната уредба **по-голяма отговорност за инсталаторите, както и регистрационен режим за системите за собствена консумация** – лицензирането на инсталаторите ще дава възможност на изградените системи да бъдат регистрирани в специален регистър на фотоволтаични системи за собствена консумация;
- Да се предвиди **облекчаване на процедурата за присъединяване чрез въвеждането на регистрационен режим за фотоволтаичните системи за собствена консумация**, както е посочено по-долу;
- Да се разработят детайлно схемите за насърчаване на производителите;
- Да се въведат **декларираните финансови облекчения, включително данъчни облекчения;**
- Да се **облекчи достъпът на производителите до информация и финансови ресурси** от структурните фондове и националните оперативни програми;
Да се насърчава използването на нови технологии, както

се декларира в Закона за енергията от възобновяеми източници;

- Да се въведе изискването, **че системите за собствена консумация не се водят строеж (3-та и по-горна категория), а да се третират като съоръжение, собственост на абоната/консуматора;**
- Да се промени **статутът на фотоволтаичните съоръжения, като генератори за собствена консумация** – начинът за включването им като електрическо съоръжение към инсталацията на консуматора/абоната, като се реализира законово **приравняване на статута на фотоволтаиците към статута на дизеловите генератори;**
- Да се реализират възможностите за въвеждането на **двупосочното измерване на доставената и върнатата в мрежата електроенергия чрез система за изравняване на определен период от време (нет метъринг)**. Тази система следва да се прилага в случаите, когато генерираната енергия от фотоволтаичния генератор е по-малка или равна на договорената мощност за присъединяване към енергоразпределителното дружество.

В заключение, следва да се отбележи, че законодателната рамка е ясна и прозрачна единствено към „големите играчи“ на пазара, докато малките производители остават в законодателен вакуум.

Липсата на ясна регламентация на сектора е предпоставка за увеличаване на административния натиск спрямо тези малки производители и за насърчаване на корупционни схеми и механизми.

С прилагането на посочените по-горе законодателни и административни промени се надяваме да насърчим домакинствата, малките бизнеси и обществени сгради да се обвърнат към възобновяемата енергия, за да задоволят своите електро и топлоенергийни нужди. Децентрализацията на енергийната система и масовото навлизане на малки ВЕИ е ключов момент за постигане на енергийна независимост и стабилност, без да се създават предпоставки за злоупотреби и икономически неизгодни енергийни мега-проекти.

„Грийнпийс“ е независима глобална организация, която работи за промяна на нагласите и поведението, с цел защита и опазване на околната среда и подкрепа на мира.

„Грийнпийс“ има 3 милиона поддръжници, офиси в над 40 страни и не приема дарения от правителства, Европейския съюз, бизнеса и политически партии.

за повече информация:

greenpeace.bg
greenpeace.org

 Грийнпийс България

 gpbulgaria